

«Ίριδα: τι παίζει με το αύριο;» - Παρασκευή 14/6/2024 Παρουσίαση Πολιτιστικού Ομίλου Φοιτητών Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΛΕΣΧΗ - ΙΡΙΣ

Το κτίριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης ανεγέρθηκε σε οικόπεδο που κληροδότησε στο Πανεπιστήμιο ο κρητικός ευεργέτης Αντώνης Παπαδάκης, από την περιουσία του οποίου, μάλιστα, καλύφθηκαν οι δαπάνες ανέγερσης του κτιρίου. Η απόφαση για την ανέγερση του πάρθηκε το 1925 από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, υπό την προεδρία του Κωνσταντίνου Δ. Ζέγγελη. Το μέγαρο της Πανεπιστημιακής Λέσχης οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1926-1930, βάσει σχεδίων του αρχιτέκτονα Αλέξανδρου Νικολούδη (1874-1944), απόφοιτου της γαλλικής Ecole des Beaux-Arts και του Γκαστών Ζιλλιρών. Τα αρχικά σχέδια του Νικολούδη, ο οποίος υπήρξε μεταξύ άλλων και αρχιτέκτονας του κινηματογράφου Αττικόν, τροποποιήθηκαν κατόπιν υπόδειξης της Συγκλήτου προκειμένου «το κτήριο από της εξωτερικής αυτού παραστάσεως να διατελή εν αρμονία προς τα εγγύς αυτού κτήρια, οικοδομημένα καθ'ελληνικούς ρυθμούς». Το κτίριο χαρακτηρίζεται ως έργο τέχνης με υπουργική απόφαση που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το 1988 (ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1164/19744/9-5-1988 - ΦΕΚ 357/Β/7-6-1988).

Η αίθουσα Ίρις, στο ισόγειο του κτιρίου της Πανεπιστημιακής Λέσχης, σχεδιάστηκε ως πανεπιστημιακό κινηματοθέατρο. Το 1932 εκμισθώθηκε για να λειτουργήσει ως εμπορικός κινηματογράφος με φθινό φοιτητικό εισιτήριο. Η αίθουσα είχε αρχικά 351 θέσεις, ενώ στη συνέχεια προστέθηκε και δεύτερος εξώστης 180 θέσεων. Η Ίρις υπήρξε σχετικά μικρός κινηματογράφος, σε απόσταση αναπνοής από τις μεγάλες αίθουσες. Το 1932 λειτουργούσαν επίσης οι αίθουσες Αθηναϊκόν, Απόλλων, Άρης, Αττικόν, Ελλάς, Ιντεάλ, Κοτοπούλη, Μαζεστίκ, Μοντιάλ, Παλλάς, Πανελλήνιον, Πάνθεον, Ροζικλαίρ και Σπλέντιτ.

Η Ίρις αρχιτεκτονικά είναι πιο κοντά στην εκλεκτική τεχνοτροπία της Beaux-Arts. Διέθετε στενή είσοδο με ωραίο στέγαστρο και με συμμετρική διάταξη, όπως συνηθιζόταν: υπήρχαν ταμεία δεξιά και αριστερά και μπαίνοντας, σκάλες που οδηγούσαν στον εξώστη. Γύψινα διακοσμητικά αφθονούν στην αίθουσα, ενώ οι κολώνες στο επίπεδο του εξώστη κοσμούνται με κιονοστάσια. Στον εξώστη υπάρχουν και τεράστιες τζαμαρίες οι οποίες, αργότερα, καλύφθηκαν με

κουρτίνες. Τα καθίσματα της Ίριδας ήταν ξύλινα, σκέτα, χωρίς ταπετσαρία, ακόμα και στην πλατεία. Η Ίριδα, παρά την ασύγκριτη αισθητική της αξία, παρέμεινε για χρόνια ανάμεσα στους δευτερεύοντες κινηματογράφους. Τον Οκτώβριο του 1954 πια κατατάχθηκε στους κινηματογράφους Α προβολής, αλλά όπως και άλλοι κεντρικοί οι οποίοι θεωρούνταν υποδεέστεροι, συνέχιζε την προβολή ταινιών που είχαν ήδη παρουσιαστεί σε άλλους κινηματογράφους.

Για χρόνια η αίθουσα εναλλάσσεται ανάμεσα στην Α και τη Β προβολή. Από το 1962 πια, η Ίρις βρίσκει το στίγμα της: γίνεται –παρέα με την αντικρινή Έλλη– φιλόξενη στέγη για ελληνικές ταινίες μικρών εταιρειών παραγωγής. Στην οθόνη της παρέλασαν φουστανέλλες, φαρσοκωμωδίες και σπαραξικάρδια δράματα. Κάπου-κάπου προβλήθηκαν και πιο τυπικές ελληνικές ταινίες, ενώ σπάνια και ελάχιστες ρωσικές. Στη δεκαετία του 1960 έγινε και μια φιλότιμη ανακαίνιση. Η αίθουσα βάφτηκε, επιλέχθηκαν αρμονικά χρώματα, τοποθετήθηκαν κουρτίνες από απλό ύφασμα κοκκινωπής απόχρωσης στις τζαμαρίες του εξώστη. Ντύθηκαν τα καθίσματα της πλατείας και επίσης, με το ίδιο ύφασμα σε πτυχές πλαισιώθηκε η οθόνη. Στα θεωρεία τοποθετήθηκαν ξύλινες βιεννέζικες καρέκλες χωρίς να είναι στερεωμένες στο δάπεδο.

Η Ίρις λειτούργησε ως εμπορικός κινηματογράφος μέχρι το 1972. Η αίθουσα αφέθηκε τालαιπωρημένη από τον τελευταίο επιχειρηματία. Για κάποια χρόνια χρησιμοποιήθηκε για μαθήματα σχολών του Πανεπιστημίου, ενώ παράλληλα φιλοξενούσε τις δραστηριότητες του Θεατρικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών. Το Θεατρικό Τμήμα αυτό, γνωστό με τα αρχικά Θ.Τ.Π.Α., δεν είναι η πρώτη φοιτητική πολιτιστική ομάδα που είχε ως σπίτι την Ίριδα.

Φ.Κ.Λ.Α. - Θ.Τ.Π.Α.

Η ιστορία των πολιτιστικών ομάδων φοιτητών της Πανεπιστημιακής Λέσχης, ξεκινά ήδη από την παλιά φοιτητική λέσχη στην οδό Πειραιώς. Στο νέο κτίριο οι ομάδες αυξάνονται και γίνονται ακόμη πιο ενεργές. Εκτός από το Θεατρικό Φοιτητικό Όμιλο, σημαντική παρουσία έχουν να επιδείξουν τόσο η φοιτητική χορωδία, όσο και το Μουσικό Τμήμα. Ενδεικτικά, μόνο, να αναφέρουμε πως από το 1931 μέχρι το 1940, η Μικρά Φοιτητική Ορχήστρα έδινε συναυλία κάθε εβδομάδα, εντός του μεγάρου της Λέσχης, σε αίθουσα κατάμεστη από φοιτητές.

Στην Ίριδα, ήδη από το 1963 έως το 1967 πραγματοποιούνται, τα πρωινά της Κυριακής, προβολές από τη Φοιτητική Κινηματογραφική Λέσχη Αθηνών. Οι προβολές αυτές σταμάτησαν με την έλευση της Χούντας. Η ημιτελής περίοδος 1966-67 ξεκινά με την ταινία του Ροβήρου Μανθούλη «Πρόσωπο με Πρόσωπο», μετά την προβολή της στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και πριν βγει σε κανονική διανομή στις αίθουσες. Η Φ.Κ.Λ.Α. ήταν αρκετά ενεργή αυτά τα χρόνια, όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει στις δημοσιευμένες διαμαρτυρίες της ενάντια στη λογοκρισία με αφορμή τα περιστατικά γύρω από την ταινία του Δημήτρη Κολλάτου «Ο Θάνατος του Αλέξανδρου» και την παρουσία ανθρώπων του σπουδαστικού της ασφάλειας στις κυριακάτικες προβολές.

Κατά τη διάρκεια των επόμενων χρόνων, πραγματοποιούνται προβολές στην ασφυκτικά γεμάτη Ίριδα, από ομάδα φοιτητών. Οι προβολές που ξεκίνησαν από μία κάθε Κυριακή και αυξήθηκαν σε τρεις κάθε εβδομάδα, σταμάτησαν το 1972 με παρέμβαση της αστυνομίας. Οι ταινίες αποτελούσαν δωρεάν παραχώρηση από τα γραφεία εκμετάλλευσης ταινιών. Οι φοιτητές, με τη συμπαράσταση του περιοδικού “Σύγχρονος Κινηματογράφος”, φροντίζουν,

μετά από κάθε προβολή, να υπάρχει ένας θεωρητικός του σινεμά για ανάλυση της ταινίας. Θόδωρος Αγγελόπουλος, Βασίλης Ραφαηλίδης, Γιάννης Μπακογιαννόπουλος, Διαμαντής Λεβεντάκος, Γιάννης Σμαραγδής, Τέλης Σαμαντάς, Γιώργος Κόρρας και πολλοί άλλοι, μαζί με σκηνοθέτες της νέας γενιάς, ήταν διαθέσιμοι για τις απόψεις και τις απορίες των φοιτητών. Οι συζητήσεις διαρκούσαν πάνω από δύο ώρες, με αποτέλεσμα ο υπεύθυνος του κινηματογράφου να σβήνει τα φώτα για να αδειάσει η αίθουσα και να ξεκινήσει η «εμπορική» προβολή στην Ίριδα. Όλα αυτά εν μέσω δικτατορίας με τις συζητήσεις να «φουντώνουν» και να ξεφεύγουν από το κινηματογραφικό επίπεδο για να καταλήξουν σε κοινωνικοπολιτική κριτική.

Το Θεατρικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών ιδρύθηκε το 1968 από μια ομάδα φοιτητών του ιατρικού και του φαρμακευτικού τμήματος του Πανεπιστημίου. Η αναγνώρισή του από τις Πανεπιστημιακές αρχές ήταν έμμεση, μέσω παραχώρησης μιας αίθουσας στην Πανεπιστημιακή Λέσχη και χρηματοδότησης. Η βασική ασχολία των μελών του ήταν αρχικά το θέατρο. Οι ομάδες του Θ.Τ.Π.Α. ανεβάζουν πολυάριθμες παραστάσεις με μεγάλο αριθμό συντελεστών. Ενδεικτικά, μόνο, αναφέρουμε τις παραστάσεις «Παπαφλέσσας» του Μελά, «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» του Σαίξπηρ, «Ευμενίδες» και «Ορέστεια» του Αισχύλου και «Ο κύκλος με την κιμωλία» του Μπρεχτ που ανέβηκαν στο Ηρώδειο μεταξύ των ετών 1971 και 1975. Παραστάσεις όπως ο «Άπταλος Γ΄» του Κώστα Βάρναλη το Μάιο του 1976 και η Βεγγέρα του Ηλία Καπετανάκη το 1980 θα παρουσιαστούν και στην Ίριδα. Παραστάσεις θα ταξιδέψουν σε πολλές πόλεις της Ελλάδας. Από τις 5 έως τις 9 Απριλίου του 1976 το Θεατρικό Τμήμα οργάνωσε το Α' Βαλκανικό Συνέδριο Φοιτητικού Θεάτρου, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών. Στο συνέδριο συμμετείχαν αντιπρόσωποι από όλα τα πολιτιστικά τμήματα των Ανωτάτων Σχολών της Ελλάδας και από τα φοιτητικά πολιτιστικά κέντρα της Γιουγκοσλαβίας και της Ρουμανίας. Πολλοί σημαντικοί ηθοποιοί, σκηνοθέτες και ακαδημαϊκοί του Θεάτρου έκαναν τα πρώτα τους βήματα στο Θεατρικό Τμήμα.

Το 1974 αποφασίστηκε η επέκταση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Θ.Τ.Π.Α. και σε άλλους τομείς της τέχνης. Έτσι δημιουργήθηκε ένας αρχικός πυρήνας ατόμων που τα ενδιέφερε, κυρίως, ο κινηματογράφος, ως μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης. Αποφασίστηκε, λοιπόν, η οργάνωση μιας σχολής κινηματογράφου που θα λειτουργούσε άτυπα σαν ένα είδος «ελεύθερου πανεπιστημίου» όπου θα μπορούσε να παρακολουθεί όποιος φοιτητής ήθελε. Μετά από επαφές με διάφορα πρόσωπα, αποφασίστηκε τα μαθήματα να είναι θεωρητικά και πρακτικά, δίνοντας τις βάσεις για την καλύτερη θεώρηση του φαινομένου «κινηματογράφος» και τη δημιουργία ταινιών. Το βασικό σχήμα των «καθηγητών» απετέλεσαν αρχικά οι: Σωτήρης Δημητρίου, Τάκης Αντωνόπουλος, Θανάσης Ρεντζής, Χρήστος Μάγκος και αργότερα κλήθηκαν και οι Λευτέρης Χαρωνίτης, Δημήτρης Βερνίκος, Σταύρος Χασάπης, καθώς και άλλοι για διαλέξεις - συζητήσεις. Από τον Κινηματογραφικό Τομέα του Θ.Τ.Π.Α. πέρασαν πολλοί, μετέπειτα, δημιουργοί, ανάμεσά τους και ο Τάσος Μπουλμέτης που εικονοποίησε την προσωπική του εμπειρία στην ταινία του Νοτιάς.

Την ακαδημαϊκή χρονιά 1976-77 ιδρύονται από το Θ.Τ.Π.Α. χορευτικός, λογοτεχνικός και εικαστικός τομέας. Όλα τα έτη της δράσης του Θεατρικού Τμήματος πραγματοποιήθηκαν πάμπολλες εκδηλώσεις, όπως μουσικές και λογοτεχνικές βραδιές, διαλέξεις, χορευτικές παραστάσεις και συζητήσεις με δημιουργούς όπως ο Νίκος Κούνδουρος και η Φρίντα Λιάππα.

Π.Ο.Φ.Π.Α.

Ο Π.Ο.Φ.Π.Α., όπως υπάρχει σήμερα, ιδρύεται στα μέσα της δεκαετίας του '80, ως μετεξέλιξη του Θ.Τ.Π.Α., με τρεις Τομείς: τον Θεατρικό, τον Κινηματογραφικό και τον Χορευτικό, με τον τέταρτο, το Φωτογραφικό, να προστίθεται λίγο αργότερα. Πιο συγκεκριμένα:

Ο **Θεατρικός Τομέας** αποτελεί συνέχεια των θεατρικών ομάδων φοιτητών που ξεκινούν από το 1923 με το Θεατρικό Τμήμα του Ε.Κ.Π.Α. και στις οποίες υπήρξαν μέλη σημαντικοί άνθρωποι του θεάτρου, όπως ο Μάνος Κατράκης, ο Ντίνος Ηλιόπουλος, ο Ανδρέας Φιλιππίδης, ο Χρήστος Τσαγανέας, ο Σταύρος Ξενίδης, ο Πέλος Κατσέλης, η Λυδία Κονιόρδου κ.ά. Ο Θεατρικός Τομέας αποτελείται σήμερα από δύο θεατρικές ομάδες, τη Θεατροδίνη που ιδρύθηκε το 1980 και τους Άφαντους που ιδρύθηκαν το 1996, οι οποίες ανεβάζουν κάθε χρόνο θεατρικές παραστάσεις ανοιχτές στο κοινό, με ελεύθερη είσοδο.

Ο **Κινηματογραφικός Τομέας** έχει ένα πλήρες εβδομαδιαίο πρόγραμμα σεμιναρίων θεωρητικών και πρακτικών και προβολών εκπαιδευτικού χαρακτήρα, σε ψηφιακό και φιλμ. Στα πλαίσια των πρακτικών σεμιναρίων, πραγματοποιούνται κινηματογραφικές ασκήσεις με σκοπό την εξοικείωση των μελών του Τομέα με το κινηματογραφικό αντικείμενο, αλλά και τον εξοπλισμό που είναι διαθέσιμος. Ο Τομέας υποστηρίζει επίσης την παραγωγή ταινιών και την συμμετοχή τους σε εγχώρια και διεθνή φεστιβάλ. Τέλος, εκδίδει το κινηματογραφικό περιοδικό «Μπομπίνα» που διατίθεται είτε στην έντυπη, είτε στη διαδικτυακή έκδοσή του.

Ο **Φωτογραφικός Τομέας** παρέχει καθημερινά θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα φωτογραφίας, workshops και διοργανώνει φωτογραφικές εξορμήσεις και εκθέσεις φωτογραφίας των μελών του. Παράλληλα με αυτά, τα μέλη έχουν την ευκαιρία να εμφανίσουν και να εκτυπώσουν φιλμ στους πλήρως εξοπλισμένους σκοτεινούς θαλάμους του Π.Ο.Φ.Π.Α. και να έχουν πρόσβαση σε μία από τις πιο πλήρεις φωτογραφικές βιβλιοθήκες. Τέλος ο Φωτογραφικός Τομέας εκδίδει λευκώματα με φωτογραφίες των μελών του.

Ο **Χορευτικός Τομέας** οργανώνει σε ημερήσια βάση μαθήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών. Επιπλέον, πραγματοποιούνται σεμινάρια από έμπειρους χορευτές που παρουσιάζουν την αυθεντική χορευτική ταυτότητα διαφόρων επαρχιών. Παράλληλα, συμμετέχει σε εκδηλώσεις άλλων φορέων σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Στο τέλος κάθε ακαδημαϊκής χρονιάς, διοργανώνει ανοιχτή χορευτική παράσταση με παραδοσιακές ενδυμασίες, την οποία παρακολουθεί πλήθος κόσμου.

Όλοι οι πολιτιστικοί τομείς του Ομίλου στηρίζουν την λειτουργία τους στην αφιλοκερδή και εθελοντική προσφορά των μελών τους, παλαιών και νέων, ενώ η οργάνωση και συνέχισή τους στον χρόνο, εξασφαλίζονται από τις προσπάθειες και τον προσωπικό χρόνο των φοιτητών. Με τη σταθερή τους δράση όλα αυτά τα χρόνια, έχουν συμβάλλει στη δημιουργία μιας πολυπληθούς κοινότητας που κάνει αισθητή την παρουσία της σε όλα τα καλλιτεχνικά γεγονότα της πόλης, όπως εκθέσεις, φεστιβάλ, κινηματογραφικά αφιερώματα, προβολές κ.ά.. Πλήθος επαγγελματιών του χώρου της φωτογραφίας, του θεάτρου, του κινηματογράφου και της τηλεόρασης έκαναν τα πρώτα τους βήματα μέσα από την συμμετοχή τους στις δραστηριότητες του Ομίλου.

Ανέκαθεν η θέση του Π.Ο.Φ.Π.Α. είναι ότι η ενασχόληση με τον πολιτισμό δεν αποτελεί μια περιθωριακή δραστηριότητα της καθημερινότητας ενός φοιτητή, αλλά την πλουτίζει, ενώ παράλληλα ευεργετεί και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, καθιστώντας έτσι το πανεπιστήμιο έναν εξωστρεφή οργανισμό με ουσιαστική σύνδεση με την κοινωνία. Μόνο την τελευταία δεκαπενταετία, τα εγγεγραμμένα μέλη των Τομέων ξεπερνούν τα 1500 ανά ακαδημαϊκό έτος. Στο τακτικό πρόγραμμα δραστηριότητας των Τομέων, έρχονται να προστεθούν και εκδηλώσεις σε συνεργασία με φορείς όπως η Ταινιοθήκη της Ελλάδος, το Ινστιτούτο Goethe, η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση, το Διεθνές Φεστιβάλ Δράμας και άλλα φεστιβάλ και καλλιτεχνικές ομάδες από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Από την αρχή της δημιουργίας του, ο Π.Ο.Φ.Π.Α. λειτουργεί υπό την σκέπη της Πανεπιστημιακής Λέσχης. Πέραν από την Ίριδα, οι χώροι που δραστηριοποιούνται οι τομείς είναι το ισόγειο του κτιρίου Κωστής Παλαμάς στη γωνία Ακαδημίας και Μασσαλίας, όπου πραγματοποιούν πρόβες και παραστάσεις οι θεατρικές ομάδες και διατηρούν εμφανιστήρια φιλμ ο Φωτογραφικός και ο Κινηματογραφικός Τομέας, το Α' υπόγειο της Πανεπιστημιακής Λέσχης στο οποίο πραγματοποιούνται τα μαθήματα του Χορευτικού Τομέα και η πρώην αίθουσα του μουσικού τμήματος στον 4ο όροφο. Στο παρελθόν, η Λέσχη χρησιμοποιούσε για διάφορες εκδηλώσεις και το ιστορικό κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών στην οδό Θόλου 5 στην περιοχή της Πλάκας. Σήμερα, μετά από την απόσυρση της παραχώρησής του από το Ε.Κ.Π.Α., το κτίριο έχει εκμισθωθεί σε ιδιωτική εταιρία και η χρήση του για φοιτητικές δραστηριότητες γίνεται κατόπιν κράτησης και έναντι αντιτίμου από το Πανεπιστήμιο. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι αντίστοιχη είναι η διαχείριση του χώρου εκδηλώσεων του Πανεπιστημίου επί της Ακαδημίας, όπου παραδοσιακά γίνονται οι ορκωμοσίες πτυχιούχων του Ε.Κ.Π.Α.. Το αποτέλεσμα είναι, ο χώρος να μισθώνεται τόσο πυκνά ημερολογιακά για

εκδηλώσεις άσχετες με τις φοιτητικές δραστηριότητες που οι σχολές συχνά δε βρίσκουν διαθεσιμότητα για την διεξαγωγή των ορκωμοσιών. Τα κτίρια έχουν παραχωρηθεί στην Πανεπιστημιακή Λέσχη για χρήση με σκοπό τη φοιτητική μέριμνα. Στο κτίριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης στεγάζονται φοιτητικά αναγνωστήρια, βιβλιοθήκη, ιατρεία για δωρεάν ιατρική περίθαλψη και το γραφείο για την σίτιση των φοιτητών. Με την πάροδο των ετών οι παραπάνω υπηρεσίες και συνολικά η φοιτητική μέριμνα υποχρηματοδοτούνται και υποβαθμίζονται.

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Η Ίριδα για δεκαετίες παρέμεινε χωρίς ουσιαστική συντήρηση πέραν από μικροεργασίες που πραγματοποιούσε η Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου (Τ.Υ.Π.Α.) και τις με μεγάλη φροντίδα προσπάθειες επί χρόνια των μελών του Πολιτιστικού Ομίλου.

Οι όποιες προθέσεις ανακαίνισης από την πλευρά του Πανεπιστημίου συνδέονταν πάντοτε με προσπάθειες αλλαγής χρήσης της αίθουσας. Το Δεκέμβριο του 1999 κάποιες από τις αίθουσες της Νομικής έκλεισαν λόγω ανακαίνισης. Το Πανεπιστήμιο αποφάσισε αυθαίρετα να μετατρέψει την Ίριδα σε αίθουσα διδασκαλίας και έστειλε εργάτες που άρχισαν να ξεβιδώνουν τα καθίσματα, μέχρι που τους σταμάτησαν οι φοιτητές, πραγματοποιώντας κατάληψη με προβολές, συναυλίες και εκδηλώσεις, ανοιχτές στο κοινό. Το ζήτημα έληξε οριστικά με παρέμβαση της αστυνομίας η οποία βασίστηκε στη γνωμοδότηση της υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, η οποία χαρακτήριζε τις εργασίες παράνομες και απαιτούσε οποιαδήποτε μελλοντική παρέμβαση στο χώρο να έχει την έγκριση της.

Το 2002 εκπονήθηκε από αρχιτεκτονικό γραφείο μελέτη για ανακαίνιση της Ίριδας και μετατροπή της σε μεικτή αίθουσα εκδηλώσεων. Η μελέτη αυτή περιέχει την πρόταση για αντικατάσταση των καθισμάτων με νέα, κατάλληλα «τόσο για θέατρο, όσο και για αίθουσα συνεδρίων και διαλέξεων», με αναδιπλούμενο αναλόγιο και μπράτσο. Η μελέτη αυτή δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

Τον Αύγουστο του 2021 πραγματοποιήθηκαν στην Ίριδα πολυήμερα γυρίσματα για την ταινία Εγκλήματα του Μέλλοντος του David Cronenberg. Οι παρεμβάσεις του σκηνογραφικού τμήματος πραγματοποιήθηκαν υπό τη στενή επίβλεψη μελών του Κινηματογραφικού Τομέα που, σε συνεργασία με την παραγωγή και τους υπαλλήλους της Λέσχης, επέβλεψαν και τις εργασίες αποκατάστασης της Ίριδας. Η αίθουσα παραλήφθηκε σε αρκετά καλύτερη κατάσταση καθώς, με μεγάλη φροντίδα, πραγματοποιήθηκαν από την παραγωγή και μικρής κλίμακας επισκευές καθισμάτων και φρεσκάρισμα στα χρώματα της ταλαιπωρημένης από το χρόνο τοιχοποιίας, σε συνεργασία με τους φοιτητές και την Τεχνική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου.

Το καλοκαίρι του 2022 ξεκίνησαν εργασίες συντήρησης της Ίριδας. Αυτές έγιναν προς υλοποίηση απόφασης του Πρυτανικού Συμβουλίου υπό τον τίτλο «άρση επικινδυνότητας». Τυπικά, στόχος των εργασιών ήταν να γίνει η αίθουσα κατάλληλη για να φιλοξενηθούν μαθήματα των Παιδαγωγικών Τμημάτων που έμειναν προσωρινά άστεγα, λόγω εργασιών στα δικά τους κτίρια. Παρ' όλα αυτά έγιναν και πολύ πρόχειρες εργασίες εξωραϊσμού της Ίριδας. Οι παρεμβάσεις παρουσιάστηκαν στον τύπο ως επαναφορά της Ίριδας στην αρχική της μορφή με απόλυτο σεβασμό στην αρχιτεκτονική της, αλλά με «σύγχρονο εξοπλισμό» και μετατροπή μιας «γερασμένης» αίθουσας με δραστηριότητα «που είχε ατονήσει», σε χώρο έτοιμο «να

υποδεχτεί εκδηλώσεις». Πέραν από το αναληθές του ισχυρισμού περί αναβάθμισης του εξοπλισμού της Ίριδας, καθώς για την τελευταία αναβάθμιση εξοπλισμού θα πρέπει να πάμε πίσω στο 2017 θα θέλαμε να αναφέρουμε σχετικά με τις εργασίες αυτές τα εξής: χρησιμοποιήθηκε πλαστικό χρώμα στα διακοσμητικά γύψινα στοιχεία της αίθουσας, αλλάζοντάς τους τελείως την αισθητική και πραγματοποιήθηκαν, χωρίς ενημέρωση της Λέσχης, εν μέσω τακτικού προγράμματος σεμιναρίων, εργασίες γυαλίσματος του πατώματος, χωρίς φροντίδα για κάλυψη των καθισμάτων και του εξοπλισμού προβολής. Ο εξοπλισμός διασώθηκε την τελευταία στιγμή όταν, από τύχη, μέλη του Ομίλου αντιλήφθηκαν τις εργασίες και έτρεξαν να τον καλύψουν.

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ Ν.Π.Δ.Δ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΛΕΣΧΗΣ - ΙΡΙΔΑ VISIONS

Λίγες εβδομάδες μετά την έναρξη των εργασιών στην Ίριδα το καλοκαίρι του 2022 και εν μέσω πανδημίας, το Υπουργείο Παιδείας έφερε προς ψήφιση το Νόμο - Πλαίσιο 4957/2022 με τίτλο «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα». Ο νόμος και πιο συγκεκριμένα το άρθρο 296, ορίζει την κατάργηση της αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας της Πανεπιστημιακής Λέσχης του ΕΚΠΑ. Η συγκεκριμένη ρύθμιση καταργεί την αυτοτέλεια της Λέσχης και, συνεπώς, την ανεξάρτητη διαχείριση των οικονομικών της αποθεμάτων, του προϋπολογισμού της, καθώς και των κτιριακών της υποδομών. Έτσι, το σύνολο της δραστηριότητας του Π.Ο.Φ.Π.Α. παύει πλέον να προστατεύεται.

Ήδη πριν από την ψήφιση του νόμου, οι εκπρόσωποι του Π.Ο.Φ.Π.Α. κινητοποιήθηκαν σημαντικά, επιδιώκοντας συναντήσεις τόσο με τον Αντιπρύτανη Φοιτητικής Μέριμνας, όσο και με τον ίδιο τον Πρύτανη. Στόχος τους ήταν να λάβουν δεσμεύσεις, πως η ψήφιση του άρθρου δεν θα επηρεάσει την λειτουργία του Ομίλου όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους και την διαχείριση των χώρων. Ενώ δεν έγιναν δεκτά τα αιτήματα του Ομίλου για συνάντηση με τον κο Πρύτανη, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τον Αντιπρύτανη κο Καραδήμα, στις οποίες εξέφρασε την υποστήριξη του, χωρίς βέβαια αυτές οι δηλώσεις να έχουν κάποιο πρακτικό αντίκρυσμα.

Το Νοέμβριο του 2022 οι τέσσερις τομείς του Π.Ο.Φ.Π.Α. έστησαν ένα φεστιβάλ ως αντίδραση στην επισφάλεια που επέφερε η κατάργηση των Πανεπιστημιακών Λεσχών. Το Ίριδα Visions - Μέρες Πολιτισμού Πανεπιστημιακής Λέσχης Ε.Κ.Π.Α. ξεκίνησε με την επετειακή προβολή της εμβληματικής ταινίας «Ο Βασιλιάς» του Νίκου Γραμματικού, από κόπια φιλμ 35mm με την ευγενική παραχώρηση του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου και οργανώθηκε από κοινού με την κινηματογραφική λέσχη Midnight Express. Μέχρι και σήμερα στο πλαίσιο του φεστιβάλ έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερες από 100 εκδηλώσεις, μεταξύ των οποίων masterclasses, ομιλίες φωτογράφων, workshops και προβολές ταινιών διακεκριμένων σκηνοθετών που συμμετείχαν στο φεστιβάλ και συνομίλησαν με τον κόσμο μετά το πέρας των προβολών.

Την Κυριακή 2 Απριλίου 2023, οι Τομείς του Π.Ο.Φ.Π.Α. συμμετείχαν σε μια κοινή δράση με τους δύο ιστορικούς κινηματογράφους του κέντρου της Αθήνας, ΑΣΤΟΡ και Ιντεάλ που απειλούνταν με κλείσιμο, υπό τον τίτλο «Τα σινεμά μας. Η πόλη μας». Παρά τη βροχή, χιλιάδες άνθρωποι στήριξαν ενεργά τη διατήρηση των τριών ιστορικών πολιτιστικών χώρων, ενώ το αίτημα βρήκε τεράστια υποστήριξη τόσο από διακεκριμένους κινηματογραφιστές όπως ο ο Γιώργος Λάνθιμος, ο Radu Jude, ο Ken Loach, ο Κώστας Γαβράς, ο Emir Kusturica, όσο και

από πολυάριθμα φεστιβάλ, σωματεία και οργανισμούς. Δήλωση έκανε και η Πρόεδρος της Δημοκρατίας και το θέμα πήρε μεγάλη δημοσιότητα στο διεθνή τύπο.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2023-24 - ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΕΡΙΜΝΑΣ - ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΙΡΙΔΑΣ

Η ακαδημαϊκή χρονιά 2023-24 ξεκίνησε πολύ δυναμικά για τους τομείς του Πολιτιστικού Ομίλου, με πολλά σεμινάρια και μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Εκτός από τις δραστηριότητες του τακτικού προγράμματος πραγματοποιήθηκαν μια σειρά έκτακτων προβολών παρουσία των σκηνοθετών και events στα πλαίσια του Ίριδα Visions σε συνεργασία με θεσμούς, όπως το Thessaloniki International Short Film Festival και το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας. Επίσης στα πλαίσια του φεστιβάλ πραγματοποιήθηκαν εργαστήρια πάνω σε φωτογραφικές τεχνικές, masterclasses σκηνογραφίας, ειδικών εφέ και διεύθυνσης φωτογραφίας, θεατρικά εργαστήρια, εκθέσεις φωτογραφίας και μια διαμεσική παρουσίαση με την παρουσία καλλιτεχνών και ακαδημαϊκών από την Ελλάδα, την Αγγλία και τη Χιλή υπό τον τίτλο Polarities.

Από την αρχή του 2024 δεν έχουμε καταφέρει να συναντηθούμε δια ζώσης με τον νέο Αντιπρύτανη Φοιτητικής Μέριμνας κο Ευσταθόπουλο - πέρα από την παρουσία εκπροσώπων μας σε συνεδρίαση της Επιτροπής Φοιτητικής Μέριμνας - προκειμένου να του αναδείξουμε τους προβληματισμούς μας. Το τελευταίο διάστημα λοιπόν - και προς μεγάλη μας απογοήτευση - βρισκόμαστε σε αδιέξοδο επικοινωνίας με τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου, καθώς έχουμε έρθει αντιμέτωποι με τετελεσμένες αποφάσεις. Στις 3 Απριλίου μας κοινοποιήθηκε απόσπασμα των πρακτικών της εν λόγω συνεδρίασης της Επιτροπής Φοιτητικής Μέριμνας. Στα πρακτικά, αφού γίνεται θετική μνεία στο έργο του Ομίλου, υπάρχει αναφορά σε απόφαση πως οι δράσεις του Π.Ο.Φ.Π.Α. θα συνεχιστούν μεν στους χώρους του, αλλά κατόπιν συνεννόησης με την Επιτροπή, η οποία θα διαθέτει τους χώρους και σε εξωτερικούς φορείς, προκειμένου να προκύψουν έσοδα για το Πανεπιστήμιο. Δεν υπάρχει αναφορά στην διατήρηση της προτεραιότητας των δραστηριοτήτων του Π.Ο.Φ.Π.Α. έναντι της διάθεσης των χώρων σε εξωτερικούς φορείς, όπως ίσχυε πριν την κατάργηση της Λέσχης.

Λίγες μέρες μετά την κοινοποίηση των πρακτικών, το Ε.Κ.Π.Α. ενέκρινε τη εκμίσθωση του κινηματοθεάτρου «Ίρις» και του Α' Υπογείου της Λέσχης, σε ημέρα και ώρα γνωστοποιημένης εκδήλωσης του Ίριδα Visions, προκειμένου να πραγματοποιηθεί εκδήλωση μόδας στα πλαίσια του Athens Fashion Week. Μετά από αδιαφορία και έλλειψη προσπάθειας αποτελεσματικής

συνεργασίας από τη πλευρά της Διοίκησης, αναγκαστήκαμε να προβούμε σε ακύρωση της προγραμματισμένης εκδήλωσης και μεταφοράς της πρόβας του Χορευτικού Τομέα. Η πραγματοποίηση της εκδήλωσης του Athens Fashion Week, συν τοις άλλοις, δημιούργησε μια σειρά από προβλήματα, με κυριότερο την αναστάτωση των λειτουργιών του κτιρίου, όπως επίσπευση μαθημάτων και ακύρωση σεμιναρίων και όχληση μαθημάτων και των αναγνωστηρίων από συνεργεία. Σημειώνουμε εδώ πως η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε σε δύο μέρη, ένα κλειστό για VIP μόνο και ένα με υψηλό αντίτιμο, αποκλείοντας έτσι την παρουσία φοιτητών, ενώ οι χώροι στο τέλος παραδόθηκαν σε κάκιστη κατάσταση.

Η Ίριδα αποτελεί έναν χώρο πολιτισμού και δημιουργίας που η δράση του τιμά το Πανεπιστήμιο, ενισχύει το δημόσιο χαρακτήρα του και αποτελεί σημείο αναφοράς της πολιτιστικής δραστηριότητας της Αθήνας. Έχει καταφέρει να αποτελεί σήμερα κοιτίδα πολιτισμού για την φοιτητική κοινότητα, αλλά και για τον ευρύτερο πληθυσμό της πόλης. Η συμμετοχή και η πρόσβαση στις δράσεις που πραγματοποιούνται εδώ είναι ανοικτές και δωρεάν, στο πλαίσιο του δημόσιου Πανεπιστημίου, μακριά από λογικές αποκλεισμού από τον πολιτισμό και εμπορευματοποίησης αυτού.

Ζητάμε:

- Την προσφορά κάποιας μορφής εχέγγυου από την διοίκηση του Ε.Κ.Π.Α. για την αναγνώριση της άρρηκτης συσχέτισης του Π.Ο.Φ.Π.Α. με τους χώρους δράσης του και την διασφάλιση της απρόσκοπτης συνέχισης της δραστηριοποίησής του εντός αυτών, θέτοντας την ως προτεραιότητα
- Οι δράσεις και εκδηλώσεις του Ε.Κ.Π.Α., εντός των χώρων δραστηριοποίησης του Π.Ο.Φ.Π.Α., να σέβονται την ιστορία και τον χαρακτήρα αυτών των χώρων, καθώς και το πρόγραμμα του Ομίλου.
- Η διοίκηση του Ε.Κ.Π.Α. να συνεχίσει να σέβεται τον τρόπο λειτουργίας του Ομίλου και τις αποφάσεις του, οι οποίες παίρνονται βάσει συνελεύσεων.

πηγές:

Πανεπιστημιακή Λέσχη-Ίρις

http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=1393&v17=

«Οι κινηματογράφοι που αγαπήσαμε» - Μάνος Γαϊτάνος

Ίδρυση, δομές και λειτουργία της Πανεπιστημιακής Λέσχης του Πανεπιστημίου Αθηνών - Φαρφαρατζή Δέσποινα (διπλωματική διατριβή)

Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών - Πανεπιστημιακή Λέσχη 1923-1976

Το έργο του αρχιτέκτονα Αλέξανδρου Νικολούδη (1875-1944) ως έκφραση του οράματος για αστικό εκσυγχρονισμό επί Ελευθερίου Βενιζέλου - Αμαλία Κωτσάκη (διδακτορική διατριβή)

«Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα. Ένας αιώνας αρχιτεκτονική του κινηματογράφου» -

Δανιήλ Ορφανουδάκης

Φωτογραφικό αρχείο Μάκη Σούρμπη

Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών

Πολιτιστικές ομάδες φοιτητών στην Πανεπιστημιακή Λέσχη

«Σύγχρονος Κινηματογράφος 28/29», 1 Μαΐου 1981
Περιοδικό «Αρχαιοτάξιο 22» - Διευρύνοντας τα όρια του επιτρεπτού
Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (Α.Σ.Κ.Ι.)
Σελίδα «Ροβήρος Μανθούλης» στο facebook
Άρθρο του Δημήτρη Κολιοδήμου με τίτλο «Οι φοιτητικές κινηματογραφικές δραστηριότητες» -
Περιοδικό Φιλμ, Τεύχος 15, Χειμώνας/Άνοιξη 77/78
«Η Ποιητική Γενιά του '70 - Ιδεολογική και Αισθητική Διερεύνηση», της Μαρίας Ν. Ψάχου
«Παράβασις» Επιστημονικό Περιοδικό Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου
Αθηνών Τόμος 11
Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών - Πανεπιστημιακή Λέσχη 1923-1976
Προσωπικά αρχεία μελών του Θεατρικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών (Θ.Τ.Π.Α.)
Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών

Πολιτιστικός Όμιλος Φοιτητών Πανεπιστημίου Αθηνών (Π.Ο.Φ.Π.Α.)

Τεύχη του περιοδικού «Μπομπίνα» του Κινηματογραφικού Τομέα Π.Ο.Φ.Π.Α.
Αρχεία Τομέων του Π.Ο.Φ.Π.Α.
Προσωπικά αρχεία μελών του Π.Ο.Φ.Π.Α.
<https://www.goethe.de/resources/files/pdf33/DTProgrammMovingSilence.pdf>